

Josefodolské divadelní jaro 2023

Josefodolské divadelní jaro se konalo ve dnech 5. – 7. května 2023 a svátek divadla v malebném jizerskohorském městečku předznamenaly velmi příjemné starosti v podobě přemíry přihlášených inscenací. Nakonec pořadatelé museli přistoupit k předvýběru, protože čtrnáct kousků opravdu nebylo možno v daném čase zvládnout; a tak se 33. Josefodolské divadelní jaro stalo přehlídkou souborů čistě z Libereckého kraje. Proběhlo deset představení a stejný počet rozborových seminářů, které probíhaly jako dialog mezi zúčastněnými soubory, lektory (porota fungovala v sestavě scénograf Miroslav Král, dramaturgyně Petra Richter Kohutová a divadelní herec Karel Vlček) a diváky.

Dekoratивní pohádka Sněhová královna souboru Vojan Mladá haluz z Desné v režii Vladky Koďouskové přehlídku zahájila. Snaha režisérky přiblížit komplikovanou a drsnou Andersenovu pohádku menším dětem vedla k odstranění některých motivů i postav a celkovému zjednodušení. Inscenace obsahuje množství sympatických divadelních nápadů (např. využívání skřetů, přítomných při rozbití zrcadla v úvodu, jako průvodců a neviditelných aktérů, téměř taneční finální boj Gerdy se Sněhovou královnou...), kostýmy ve filmově-televizním duchu se odrážejí od strohé a funkční scény, písně více komentující než posunující děj přispívaly k budování atmosféry. Významnou kapitolou je množství hrajících dětí na jevišti – slouží soustředěně a přesně vědí, co dělají a proč. Celkově je desenská Sněhová královna kvalitní zástupce divadla hraného pro děti, a proto byla doporučena do programu rakovnické Popelky.

Režisérka Jana Kouřilová uvedla jako první titul nově vzniklého souboru Smrž ze Smržovky Danaudovu černou komedii Ach, ta něha našich dam! Základní devizou inscenace je trojice účinkujících, z nichž zejména výkon Jany Králové daleko přesahuje hranice amatérského hereckého výkonu (byla jí udělena cena za nejlepší herecký výkon přehlídky); Ludmila Formáčková a Jana Černošousová jí zdatně sekundují. Režisérka změnila prostředí (vše se odehrává ne na lavičce v parku, ale na zahrádce před francouzskou kavárnou) a přesně vyložila a upravila dialogy, navíc se jí podařilo elegantně vyřešit některá obvykle opomíjená úskalí (třeba hlavu mrtvého muže). Dámy mají civilní, ale významotvorné kostýmy, Míra Král s potěšením replikoval i účesy a líčení. Bylo doporučeno dodat činnosti, které by průběh dialogů členily a přesněji rytmizovaly. Ach, ta něha našich dam! DS Smrž získala doporučení do programu Krakonošova divadelního podzimu ve Vysokém nad Jizerou.

Je úchvatná! Petera Quiltera o nejhorší zpěvačce všech dob Florence Jenkins, která nicméně vyprodala Carnegie Hall, je hořká komedie dvakrát zfilmovaná a často uváděná profesionály i amatéry, mimo jiné proto, že nabízí příběh o splnění si vlastního snu, ono oblíbené a nadějně, v tomto případě mírně ironické „přes překážky ke hvězdám“. Tento aspekt také okouznil divadelní spolek Máj 1867 Tatobity. Mnoho problémů inscenace spíše sousedské způsobovala dvojjedinost režiséra a představitele Saint Claira Lud'ka Štěpničky a hrubě odbytá výtvarná stránka. Bylo možné ocenit textovou úpravu představitelky hlavní role Jany Staňkové, která odrážela možnosti a schopnosti členů souboru.

Režisér Karel Stuchlík důsledně pěstuje pozoruhodnou dramaturgii, kromě neběžných komedií (zastoupených např. Marceauovým Vajíčkem, absurdními Otcí, co se rodí ve skříních Tarabusiho a Scarnicciho či Peřinovou verzí Vernova Tajemného hradu v Karpatech) uvádí v souboru J. K. Tyl Josefův Důl vážné tituly s přesahem a silnými tématy. Má za sebou dva zřídka uváděné Shakespeary – Tita Andronika převedeného do mafiánského prostředí a mozaikovitý pokus o Dobrý konec všechno spraví; a také Návštěvu staré dámy Friedricha Dürrenmatta, k níž letos přidal aktuálního Herkula a Augiášův chlív téhož autora. Ironická, na paradoxech založená variace na antickou látku (plnění pátého z dvanácti úkolů mytickým hrdinou Herkulem) je obrazem světa, v němž se bohové raději neprojeví, hnůj bobtná, ať člověk dělá, co dělá, láska se vyčerpává a banalizuje a velkému hrdinovi v malých poměrech a v malé době nezbyvá než rezignovat a místo hrdinských činů odejít vydělávat jako atrakce do cirkusu... Uměřená, stylově čistá inscenace je postavena na precizně vyloženém a interpretovaném slově, představitel Herkulova tajemníka Polybia Karel Stuchlík ml., suplující nenásilného průvodce záłudnostmi antických motivů a zákonitostí, je příznačně také dramaturgem kusu; podařilo se mu uhlídat srozumitelnost významu jednotlivých motivů (lehká pochybnost panovala jen u černé kentaurovy krve), přehlednost motivací postav i kontinuitu příběhu. V úsporné scéně Hany Stuchlíkové se odehrávají výstupy přesně režijně vystavěné, jejichž kvalita je přímo úměrná talentu a řemeslným dovednostem účinkujících; mezi nimi vynikají Petr Firbas jako Augiáš, Vojtěch Polák jako Fyleos a Luboš Doležal jako Herkules. Nicméně doslova každý má svůj parádní výstup – a i když je to sympatické, dlužno přiznat, že méně by bylo více a proporcím a stravitelnosti inscenace by prospělo nemilosrdné zkrácení (namátkou výstup Licháse v první polovině nebo výstupy poslanecké).

Dürrenmattův Herkules a Augiášův chlív DS J. K. Tyl Josefův Důl byl doporučen do programu Krakonošova divadelního podzimu ve Vysokém nad Jizerou.

Humoristická fantasy Maškaráda Terryho Pratchetta (a vynikajícího překladatele Jana Kantůrka), osmnáctá mezi Zeměplochami a čtvrtá s čarodějkami Bábi Zlopočasnou a Stařenkou Oggovou (a s Perditou X čili Anežkou Nulíčkovou) v hlavních rolích, nabízí propracovaný fikční svět, přesně konturované svérázné postavy a vtipný příběh vycházející z ikonického Fantoma opery. Dramatizace Stephena Briggse zachovává původní příběh i jeho vlastnosti; atraktivní pro případné inscenátory je mimo jiné okouzlení operou, potažmo divadlem jako takovým, a více než malé množství humoru (sice více literárního než divadelního, ale s tím se dá pracovat). Barevný, dynamický tvar režisérky Marie Brtkové-Trunečkové nezapírá inspiraci slavnou inscenací Divadla v Dlouhé, mezi jeho velká plus patří např. představitelky čarodějek Jana Vodseďálková a Magdalena Bartoňová, kostýmy zejména ženských postav z dílny Ivy Růžičkové – a jednoznačně hudba Adama Bartoně a jím vedený orchestr (hudebně-pěvecké číslo Raz dva tři, á dva tři je mistrovské). Celek však vykazuje příliš mnoho nedodělků, nedaří se zejména v davových scénách a dvouapůlhodinová stopáž je vražedná.

Dramatizace Wildeova Strašidla cantervillského Romana Vencla posunula klasický příběh do současnosti, těží ze střetu rozdílných světů – světa duchů a světa lidí, světa služebných a světa novodobé šlechty, ale hlavně kulturního střetu anglického a amerického. V Josefově Dole ji uvedl divadelní soubor TJ Sokol Roprachtice v režii Roberta Pechy a bohužel si s ní spíše neporadil. Viděli jsme pohádku o trochu podivném osvobození jednoho strašidla, v níž mnohé účinkující, dospělé i dětské, svazovala tréma. Nejpřesnější byla Milena Nosková v roli paní Umneyové.

Druhou zúčastněnou inscenací DS Vojan Mladá haluz z Desné na letošním Josefodolském divadelním jaru byl Kyanid o páté Pavla Kohouta. Předloha vznikla v roce 1996 jako adaptace novely Tecie Werbowski Zeď mezi námi, debutující režisér Lukáš Frydrych toto komorní drama dále upravil, a to šťastně – z množství témat akcentoval autorský a lidský parazitismus, otázku oprávněnosti a přiměřenosti pomsty a váhu autentického kontra zprostředkovaného svědectví. Inscenace je hereckým koncertem Vladky Koďouskové v roli „autorky jediného románu“ Zosie a Ivy Halamové v roli Iréne, dcery její nejlepší přítelkyně, jež zahynula za Varšavského povstání. Jejich účtování je velmi dramatické, pracuje s až detektivním dávkováním tajemství a

výbornou atmosférotvornou hudbou. Tvůrci nezjednodušují, nevynášejí jednoznačné morální soudy – a tak vybroušený tvar, který trvá necelou hodinu, dlouho doznívá a u diváků vzbudil vášnivé diskuse; nikoliv o kvalitě inscenace (která je nesporná), ale o tématech v ní obsažených. Kyanid o páté z Desné byl nominován do programu Krakonošova divadelního podzimu ve Vysokém nad Jizerou.

Základní problém inscenace Camolettiho komedie Na správné adrese v režii Jiřího Šolce a v podání Lučanského spolku divadelního pojmenoval kolega Karel Vlček jako „snahu inscenovat pikantní francouzskou komedii jako hrubozrný německý humor“. Všechny situace, v předloze přesně a rafinovaně stavěné na sledu nedorozumění, záměn a omylů, jsou hrány od začátku až do konce výhradně o sexu. Účinkující – pánové o něco více než dámy – nastupují s rasantní energií, kterou drží na stejné hladině, takže upadají do ukřičeného stereotypu, k tomu jsou všichni nekonkrétní a zaměnitelní – a tak se lehká múza mění ve svou buranskou až vulgární verzi, v níž nepoznává sama sebe.

Královnina touha mladého souboru NOPOĎ o touze po mateřství, jež je naplněna za neúměrnou cenu, stojí na nepříliš povedené dramatinizaci Spravedlivého Bohumila Boženy Němcové. Nedostatky textové předlohy však režisérská dvojice Radek Kalina a Lucie Kroupová vyvážíla záměrně budovanou hororovou atmosférou a podmanivými, z rituálů vycházejícími mimoslovními akcemi – převlékání zoufalé královny z modrých šatů naděje do černých (a na šťastném konci zpět), čarodějné zařikávání, skrze tanec znázorněný posun od lásky milostné k lásce rodičovské, trojí ďábelské víření v hrobce... Celku by prospělo dodefinování některých postav (např. dvorních dam či hvězdopravce), promyšlenější zacházení s hudbou a proporční zacházení se symboly (přítomnost sošného Lucifera od začátku strhávalo pozornost a znejasňovalo sdělení, navíc chyběla protiváha).

Závěr patřil RySKu čili Rynoltickému ochotnickému spolku kultury a Příběhu jedné stěny autora a režiséra Michala Vaňka. Lyrická komedie s dramatickými prvky byla jevištním ztvárněním hrabalovského pábení, odehrávala se v mikrosvětě rynoltického nádraží, kam mezi jeho obvyklé obyvatele (výpravčího, uklízečky, toaletářku...) zavítají malíř pokojů a malíř krajinář a skrze vzájemnou výměnu zkušeností a vyprávění svých příběhů demonstrují rozdílný přístup k životu. Řeč se vede o tom, co je v životě důležité, také jaká je úloha umění ve vztahu ke skutečnosti, řeší se, co si počít se zdí odrážející historii místa (zachovat či zabít?), po příjezdu fešné cyklistky se rozvíjí metafora duše,

to vše nevzrušivě, slovy výpravčího - „jasně, v pohodě“. Společné existování všech účinkujících na jevišti je velmi sympatické a dělá z této nenápadné inscenace zážitek speciálního druhu.

Vyhlašovatelem Josefodolského divadelního jara je SČDO, pořadatelem soubor J. K. Tyl Josefův Důl s podporou Libereckého kraje, Obce Josefův Důl, Nadace Preciosa a dalších. Dík patří zejména místním, jejichž péče je nadstandardní a k tomu dokážou každý rok přijít s něčím novým. Letos si např. můžete na <http://www.divadlojosefuvdul.cz/jdj-2023/> přečíst v závěrečném Kukátku, jak Lukáš Frydrych a Radim Podrazký zachytili průběh rozprav souborů s porotou. Díky a nashle za rok.

Petra Richter Kohutová